Signature and Name of Invigilator

1. (Signature) ____________________

   (Name) ____________________

2. (Signature) ____________________

   (Name) ____________________

Roll No. | | | | | | | | |

(In figures as per admission card)

Roll No. ____________________

(In words)

Test Booklet No.

J – 3806

PAPER – III

MARATHI

Time : 2½ hours] **[Maximum Marks : 200**

Number of Pages in this Booklet : **32** Number of Questions in this Booklet : **26**

Instructions for the Candidates

1. Write your roll number in the space provided on the top of this page.
2. Answers to short answer/essay type questions are to be given in the space provided below each question or after the questions in the Test Booklet itself.

   No Additional Sheets are to be used.
3. At the commencement of examination, the question booklet will be given to you. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as below :
   (i) To have access to the Test Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal and do not accept an open booklet.
   (ii) **Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to pages/questions missing or duplicate or not in serial order or any other discrepancy should be got replaced immediately by a correct booklet from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the question booklet will be replaced nor any extra time will be given.**
4. Read instructions given inside carefully.
5. One page is attached for Rough Work at the end of the booklet before the Evaluation Sheet.
6. If you write your name or put any mark on any part of the Answer Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, you will render yourself liable to disqualification.
7. You have to return the Test booklet to the invigilators at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall.
8. **Use only Blue/Black Ball point pen.**
9. **Use of any calculator or log table etc. is prohibited.**
10. **There is NO negative marking.**

परीक्षार्थियों के लिए निर्देश

1. पहले पृष्ठ के ऊपर नियत स्थान पर अपना रोल नम्बर लिखिए।
2. लघु प्रश्न तथा निबंध प्रकार के प्रश्नों के उत्तर, प्रत्येक प्रश्न के नीचे या प्रश्नों के बाद में दिये हुये रिक्त स्थान पर ही लिखिये।

   इसके लिए कोई अतिरिक्त कागज का उपयोग नहीं करना है।
3. परीक्षा प्रारम्भ होने पर, प्रश्न-पुस्तिका आपको दे दी जायेगी। पहले पाँच मिनट आपको प्रश्न-पुस्तिका खोलने तथा उसकी निम्नलिखित जाँच के लिए दिये जायेंगे जिसकी जाँच आपको अवश्य करनी है :
   (i) प्रश्न-पुस्तिका खोलने के लिए उसके कवर पेज पर लगी सील को फाड़ लें। खुली हुई या बिना स्टीकर-सील की पुस्तिका स्वीकार न करें।
   (ii) **कवर पृष्ठ पर छपे निर्देशानुसार प्रश्न-पुस्तिका के पृष्ठ तथा प्रश्नों की संख्या को अच्छी तरह चैक कर लें कि ये पूरे हैं। दोषपूर्ण पुस्तिका जिनमें पृष्ठ / प्रश्न कम हों या दुबारा आ गये हों या सीरियल में न हों अर्थात किसी भी प्रकार की त्रुटिपूर्ण पुस्तिका स्वीकार न करें तथा उसी समय उसे लौटाकर उसके स्थान पर दूसरी सही प्रश्न-पुस्तिका ले ले। इसके लिए आपको पाँच मिनट दिये जायेंगे। उसके बाद न तो आपकी प्रश्न-पुस्तिका वापस ली जायेगी और न ही आपको अतिरिक्त समय दिया जायेगा।**
4. अन्दर दिये गये निर्देशों को ध्यानपूर्वक पढ़ें।
5. उत्तर-पुस्तिका के अन्त में कच्चा काम (Rough Work) करने के लिए मूल्यांकन शीट से पहले एक पृष्ठ दिया हुआ है।
6. यदि आप उत्तर-पुस्तिका पर अपना नाम या ऐसा कोई भी निशान जिससे आपकी पहचान हो सके, किसी भी भाग पर दर्शाते या अंकित करते हैं तो परीक्षा के लिये अयोग्य घोषित कर दिये जायेंगे।
7. आपको परीक्षा समाप्त होने पर उत्तर-पुस्तिका निरीक्षक महोदय को लौटाना आवश्यक है और इसे परीक्षा समाप्ति के बाद अपने साथ परीक्षा भवन से बाहर न लेकर जायें।
8. **केवल नीले / काले बाल प्वाईंट पैन का ही इस्तेमाल करें।**
9. **किसी भी प्रकार का संगणक (कैलकुलेटर) या लाग टेबल आदि का प्रयोग वर्जित है।**
10. **गलत उत्तर के लिए अंक नहीं काटे जायेंगे।**

MARATHI

मराठी

PAPER—III

NOTE: **This paper is of two hundred (200) marks containing four (4) sections. Candidates are required to attempt the questions contained in these sections according to the detailed instructions given therein.**

ही प्रश्नपत्रिका दोनशे (200) गुणांची असून तीत चार विभाग आहेत. प्रत्येक विभागांतर्गत तपशीलवार सूचनांप्रमाणे सर्व प्रश्न सोडवावयाचे आहेत.

SECTION - I
विभाग – I

Note : This section contains five (5) questions based on the following paragraph. Each question should be answered in about thirty (30) words and each carries five (5) marks. **(5x5=25 marks)**

या विभागात एक पद्यांश दिला आहे. तो वाचून त्यावरील पाच प्रश्नांची उत्तरे द्यावयाची आहेत. हे सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत. प्रत्येक पश्नास पाच गुण आहेत. प्रत्येक पश्नाचे उत्तर तीस शब्दांच्या मर्यादेत द्यावयाचे आहे. **(5x5=25 गुण)**

नव्या मनूंतिल नव्या दमाचा शूर शिपाई आहें,
कोण मला वठणीला आणूं शकतो तें मी पाहें!

ब्राह्मण नाहीं, हिंदूहि नाहीं, न मी एक पंथाचा,
तेच पतित की जे आंखडिती प्रदेश साकल्याचा!

खादाड असे माझी भूक,
चतकोराने मला न सूख
कूंपातिल मी नच मंडूक;

मळ्यास माझ्या कुंपण पडणें अगदी न मला साहे!
कोण मला वठणीला आणू शकतो तें मी पाहें!

जिकडे जावें तिकडे माझीं भावंडें आहेत,
सर्वत्र खुणा माझ्या घरच्या मजला दिसताहेत;

कोठेही जा – पायांखाली तृणावृता भू दिसते
कोठेही जा – डोईवरते दिसतें नीलांबर तें!

1. या कवितेतील निवेदक कोण आहे? त्याच्या कोणत्या वृत्तीचा प्रत्यय प्रारंभीच्या दोन ओळींमधून येतो?

2. जाती-धर्माविषयी निवेदकाची भूमिका कोणती? का?

3. निवेदकाला कोणकोणत्या गोष्टी असह्य होतात?

4. निवेदकाच्या व्यापक जीवनदृष्टीचा प्रत्यय कवितेतून कशाप्रकारे येतो ?

5. 'नवा मनू' शब्दप्रयोगतून कवीने कोणती संकल्पना मांडली आहे ?

SECTION - II

विभाग – II

Note : This section contains fifteen (15) questions each to be answered in about thirty (30) words. Each question carries five (5) marks.

(5x15=75 marks)

या विभागात पंधरा प्रश्न आहेत. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर सुमारे तीस शब्दांत द्यावयाचे आहे. प्रत्येक प्रश्नास पाच गुण आहेत.

(5x15=75 गुण)

6. महानुभाव संप्रदायाच्या 'साती ग्रंथा'ची नावे, त्यांचे निर्माते व ग्रंथांचा साहित्यप्रकार सांगा.

7. तेराव्या शतकापासून सतराव्या शतका पर्यंत महाराष्ट्रात कोणते पाच प्रमुख संत होऊन गेले? या प्रत्येक संताने कोणती काव्यरचना केली?

8. संगीताने गाजलेल्या मराठी रंगभूमीवरील प्रमुख नाटककार आणि त्यांच्या नाट्यकृती यांची नावे लिहा.

9. स्वन, स्वनिम व स्वनान्तर यांच्या व्याख्या सांगा.

10. पद, पदिम व पदान्तर म्हणजे काय ते नेमक्या शब्दांत सांगा.

11. भारतीय साहित्यशास्त्रकारांनी सांगितलेल्या काव्याच्या तीन व्याखा व त्यांचे कर्ते सांगा.

12. साहित्यसमीक्षेची व्याख्या करुन समीक्षेची प्रक्रिया उलगडून दाखवणाऱ्या पायऱ्या कोणत्या ते लिहा.

13. कादंबरीची व्याख्या लिहा. कादंबरी लेखनाचे प्रमुख प्रकार कोणते ?

14. नाट्यलेखनाचे प्रमुख प्रकार कोणते ? कोणत्याही एका नाट्यप्रकाराची व्याख्या लिहा.

15. एकोणिसाव्या शतकाच्या उत्तरार्धात धर्मसुधारणेचे प्रयत्न करणारे कोणते समाज स्थापन झाले ? त्या समाजांचे प्रमुख सदस्य कोण होते ?

16. महात्मा जोतीराव फुले यांचा जन्म व मृत्यू यांचा काळ सांगून त्यांच्या पुस्तकांची नावे सांगा.

17. डॉ. बाबासाहेब यांचा जन्म व त्यांचे निर्वाण यांचे पूर्ण काल सांगून त्यांच्या प्रमुख पाच ग्रंथाची नावे लिहा.

18. मराठी नियतकालिकांच्या इतिहासात मोलाची कामगिरी बजावणाऱ्या पाच नियतकालिकांची नावे आणि त्यांचे संपादक असा तपशील द्या.

19. ‘श्यामची आई’ या कादंबरीचे रचनाविशेष कोणते ते सांगा.

20. अप्पासाहेब बेलवलकरांची शोकांतिका का झाली ?

SECTION - III

विभाग – III

Note : This section contains five (5) questions from each of the electives / specialisations. The candidate has to choose only one elective / specialisation and answer all the five questions from it. Each question carries twelve (12) marks and is to be answered in about two hundred (200) words. All questions compulsory.

(12x5=60 marks)

या विभागात प्रत्येक ऐच्छिक / वैकल्पिक अभ्यासक्रमावर आधारित असे पाच प्रश्न आहेत. उमेदवाराने कोणताही एक ऐच्छिक / वैकल्पिक विषय निवडून त्यावरील सर्व पाचही प्रश्न सोडवावयाचे आहेत. प्रत्येक प्रश्नास बारा गुण असून प्रत्येक प्रश्न सुमारे दोनशे (200) शब्दांत सोडवावयाचा आहे. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(12x5=60 गुण)

ऐच्छिक I – लोकसाहित्य

21. 'लोक' आणि 'साहित्य' या संज्ञाचे अर्थ सांगून लोकसाहित्याची व्याप्ती विशद करा.

22. लोकसाहित्याच्या संकलनाचे महत्वाचे प्रयत्न कोणते झाले ? या संकलनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

23. लोकगीतांच्या विविध प्रकारांतून स्त्रीजीवनाचे दर्शन कशा प्रकारे घडते ते सोदाहरण लिहा.

24. लोककथांमध्ये कोणकोणत्या प्रकारचे कल्पनाबंध आढळतात ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

25. एक प्रयोग रूप लोककला या दृष्टीने तमाशाचे स्वरूपविशेष उलगडून दाखवा.

किंवा

ऐच्छिक II – तौलनिक साहित्याभ्यास

21. तौलनिक साहित्याभ्यास म्हणजे काय ते सांगून या अभ्यासाची अंगे सोदाहरण स्पष्ट करा.

22. तौलनिक साहित्याभ्यासाच्या संदर्भात प्रभाव व प्रभव या संकल्पना समजावून सांगा.

23. राष्ट्रीय साहित्य, विश्वसाहित्य व भारतीय साहित्य या संकल्पनांचे परस्परांहून असणारे वेगळेपण अधोरेखित करा.

24. भाषांतराचे विविध उपयोग विवरण करून सांगा.

25. बंगाली, कन्नड व गुजराती यांपैकी कोणत्याही एका भाषेतून मराठीत भाषांतरित झालेल्या साहित्यकृतींचे स्वरूप कशा प्रकारचे आहे ते लिहा.

किंवा

ऐच्छिक III - स्त्रीवादी साहित्याभ्यास

21. स्त्रीवाद म्हणजे काय ते थोडक्यात सांगून स्त्रीवादी पद्धतीने साहित्याभ्यास करावयाचा म्हणजे काय करावयाचे ते समजून सांगा.

22. स्त्रीवादी समीक्षेचे वेगळेपण साहित्याच्या मूल्यमापनास कोणते साहाय्य करते ?

23. स्त्रियांनी लिहिलेल्या कादंबऱ्यांमधून कोणकोणत्या स्त्रीसमस्यांचे दर्शन घडते ते साधार लिहा.

24. ''मराठी साहित्याच्या इतिहासाकडे पाहाताना स्त्रीला भावाविष्कारासाठी कविता हे माध्यम नेहमीच जवळचे वाटले आहे'' या विधानाची चर्चा करा.

25. स्त्रियांची आत्मकथने स्त्रीच्या सामर्थ्याची प्रतीती आणून देतात असे तुम्हांस वाटते का ? सकारण लिहा.

किंवा

ऐच्छिक IV - ग्रामीण साहित्य

21. ग्रामीण साहित्यनिर्मितीमागे कोणकोणत्या प्रेरणा असतात ते उदाहरणे देऊन स्पष्ट करा.

22. ग्रामीण कादंबऱ्यांतून सामाजिकतेची कोणकोणती अंगे प्रकटतात ते विवेचनपूर्वक लिहा.

23. ग्रामीण कविता ही नागर कवितेहून कोणकोणत्या बाबतीत वेगळी ठरते ते सोदाहरण लिहा.

24. ग.ल.ठोकळ किंवा द.मा. मिरासदार यांच्या साहित्यानिर्मितीचे विशेष कोणते ते सांगा.

25. शंकर पाटील किंवा रा.रं. बोराडे यांच्या साहित्यविश्वाचा परिचय करून द्या.

किंवा

ऐच्छिक V - दलित साहित्य

21. दलित साहित्याच्या निर्मितीमागे कोणती विविध कारणे आहेत ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

22. दलित साहित्याची आजवरची वाटचाल खडतर मार्गाने झाली असे तुम्हांस वाटते का ? सकारण लिहा.

23. दलित कवितेतून प्रकटणारी प्रमुख आशयसूत्रे सप्रमाण सांगा.

24. दया पवार किंवा नामदेव ढसाळ यांच्या साहित्यनिर्मितीचे समालोचन करा.

25. उर्मिला पवार किंवा प्रज्ञा लोखंडे यांच्या लेखनाचे गुणविशेष विश्लेषणपूर्वक लिहा.

SECTION - IV
विभाग – IV

Note : This section consists of one essay type question of forty (40) marks to be answered in about one thousand (1000) words on any of the following topics. This question carries 40 marks.

(40x1=40 marks)

पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर एक हजार (1000) शब्दमर्यादेपर्यंत निबंध लिहा. निबंधास चाळीस (40) गुण आहेत.

(40x1=40 गुण)

26. (क) लोकसंस्कृती व लोकसाहित्य

(ख) भाषांतरित साहित्याला उत्तेजन देण्याची गरज

(ग) स्त्रीमुक्तीची चळवळ आणि स्त्रियांचे साहित्य

(झ) बदलते खेडे आणि ग्रामीण साहित्य

(ङ) दलित साहित्याचे योगदान

FOR OFFICE USE ONLY							
Marks Obtained							
Question Number	**Marks Obtained**	**Question Number**	**Marks Obtained**	**Question Number**	**Marks Obtained**	**Question Number**	**Marks Obtained**
1		26		51		76	
2		27		52		77	
3		28		53		78	
4		29		54		79	
5		30		55		80	
6		31		56		81	
7		32		57		82	
8		33		58		83	
9		34		59		84	
10		35		60		85	
11		36		61		86	
12		37		62		87	
13		38		63		88	
14		39		64		89	
15		40		65		90	
16		41		66		91	
17		42		67		92	
18		43		68		93	
19		44		69		94	
20		45		70		95	
21		46		71		96	
22		47		72		97	
23		48		73		98	
24		49		74		99	
25		50		75		100	

Total Marks Obtained (in words) ....

(in figures) ....

Signature & Name of the Coordinator ....

(Evaluation) Date ....